

«Διχάζει η λαϊκιστική Ιστορία ΔΕΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ...»

Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΧΑΤΖΗΣ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ «Ο ΕΝΔΟΞΟΤΕΡΟΣ ΑΓΩΝΑΣ», ΜΙΛΑΕΙ ΣΤΟΝ «Ε.Τ.» ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΕΣΜΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΡΩΣΙΑΣ

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΑΡΑΚΗ
dkontaraki@e-typos.com

Τα ιστορικά γεγονότα που τέμνουν τις πορείες της Ελλάδας και της Ρωσίας δεν αλλάζουν. Μήπως όμως αλλάζει η ματιά που βλέπουμε αυτήν τη σχέση; Όταν ο **Αριστείδης Χατζής** έγραφε το αριστουργηματικό «Ο Ενδοξότερος Αγώνας», τα τύμπανα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία δεν είχαν ηχήσει ακόμα.

Ομως, στο διάβα 200 χρόνων δεν έχουν λείψει οι γεωπολιτικές αναταράξεις που διαμόρφωσαν αυτό που βλέπουμε σήμερα. «Μετά το 1991 θα περίμενε κανείς η σχέση να γίνει φυσιολογική, κανονική. Αλλά, από τη μια, έχεις το τραγελαφικό 2015 και, από την άλλη, την εντυπωσιακή δημοφιλία του Πούτιν και αναρωτιέσαι τι συμβαίνει», λέει ο καθηγητής στον Ελεύθερο Τύπο της Κυριακής, χωρίς να κρύβει την απογοήτευσή του από τη σιωπή του ακαδημαϊκού κόσμου και την ιδεοληπτική αντιμετώπιση μερίδας εξ αυτών.

Στο βιβλίο αναδεικνύεται, μεταξύ άλλων, ο ρόλος της Ρωσίας στην οργάνωση της Επανάστασης. Υπήρξε κάτι από την έρευνα που σας εξέπληξε;

Ο ρόλος της Ρωσίας είναι κομβικός. Ενώ το γνώριζα, δεν είχα συνειδητοποιήσει, πριν ξεκινήσω την έρευνα στις πηγές, τις διαστάσεις αυτού του ρόλου, ακόμα και της σκιάς της Ρωσίας. Για παράδειγμα, δεν έχουμε ακόμα αντιληφθεί τον τρόπο που προκαλεί η Ρωσία στους Οθωμανούς και τον σουλτάνο το 1821. Ειδικά αυτό με βοήθησαν να το κατανοήσω οι συνάδελφοι οθωμανολόγοι με την εξαιρετική δουλειά τους, που για εμένα ήταν αποκαλυπτική.

Ποιες είναι διαχρονικά οι σχέσεις Ελλάδας-Ρωσίας και πώς αυτές επηρεάζονται σήμερα;

Η Ρωσία κάνει μια ευκαιρία την περίοδο 1821-1823, όταν δεν ενισχύει τους Έλληνες. Ο Καποδίστριας το βλέπει, προειδοποιεί τον Ρώσο αυτοκράτορα, αλλά μάταια. Οπως ήδη τόνισα, η παρουσία της και μόνο ενισχύει τους Έλληνες τρομοκρατώντας τους Οθωμανούς, που αναγκάζονται να δεσμεύσουν ισχυρά στρατεύματα γύρω από την Κωνσταντινούπολη. Αλλά στους Έλληνες δεν αρκεί πλέον αυτό. Η δολοφονία του Καποδίστρια, η αποτυχία της φιλωρωσικής στροφής του Οθωνα, ο Κριμαϊκός Πόλεμος, ο πανσλαβισμός θα απομακρύνουν

τις δύο χώρες. Η ΕΣΣΔ θα αποτελέσει μια νέα αφετηρία. Ξεκινά ως σχέση αντιπαλότητας με την εκστρατεία στην Ουκρανία και τη στήριξη του Κεμάλ από τον Λένιν. Αλλά μετά το 1944 η σχέση περιπλέκεται. Εχουμε Έλληνες που βλέπουν τη Μόσχα ως τη νέα Ιερουσαλήμ και Έλληνες που την αντιμετωπίζουν ως τη μεγαλύτερη απειλή για τον Ελληνισμό. Μετά το 1991 θα περίμενε κανείς η σχέση να γίνει φυσιολογική, κανονική. Αλλά, από τη μια, έχεις το τραγελαφικό 2015 και, από την άλλη, την εντυπωσιακή δημοφιλία του Πούτιν και αναρωτιέσαι τι συμβαίνει. Ή μάλλον διαπιστώνεις πόσο δίκιο έχουν οι κοινωνικοί επιστήμονες που επιμένουν ότι οι πεποιθήσεις (beliefs) δεν αλλάζουν εύκολα - και οι ατομικές και οι συλλογικές.

Πώς βλέπετε την αντίδραση του ελληνικού ακαδημαϊκού κόσμου για τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία;
Ποια αντίδραση; Δεν βλέπω καμία αντίδραση από τον ακαδημαϊκό χώρο. Βλέπω μόνο μεμονωμένες συναδέλφισσες και μεμονωμένους συναδέλφους που αντιδρούν, αλλά και κάποιους που αντιμετωπίζουν το θέμα με ιδεοληπτικό τρόπο, ξεπλέοντας έτσι τον δικτάτορα εισβολέα.

Εχετε πει πως η Ελληνική Επανάσταση είναι μια επανάσταση του γραπτού λόγου από τον εξαιρετικά μεγάλο όγκο των αρχαίων. Σήμερα έχουμε πληροφόρηση για τον πόλεμο στην Ουκρανία σε ροή Διαδικτύου.

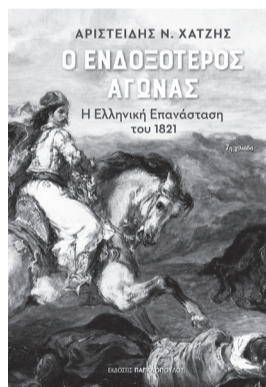
Ο όγκος των τεκμηρίων για την Ελληνική Επανάσταση είναι τόσο μεγάλος που είναι αδύνατον να τον διαχειριστεί κανείς στο σύνολό του, να πάρει έστω μια γεύση από μια απλή ανάγνωση. Πρέπει συνεχώς να κάνεις επιλογές για το πώς θα διαθέσεις τον χρόνο σου, πού θα δώσεις έμφαση, τι θα αφήσεις για αργότερα, τι θα αποφασίσεις ότι μάλλον δεν θα κοιτάξεις ποτέ. Αλλά και πού θα ψάξεις για να ανακαλύψεις κάτι άγνωστο ή ανεκμετάλλευτο. Ο ιστορικός του μέλλοντος είναι τυχερός γιατί θα έχει σχεδόν τα πάντα διαθέσιμα στην οθόνη του, αλλά και άτυχος γιατί οι επιλογές του θα είναι ακόμα δυσκολότερες.

Γιατί η Ιστορία προκαλεί ακόμα τόσο διχασμό στην Ελλάδα;

Γιατί χρησιμοποιείται πολιτικά από όλους τους χώρους. Γιατί οι αδυναμίες του εκπαιδευτικού μας συστήματος οδήγησαν σε ένα τεράστιο χάσμα μεταξύ της σοβαρής ιστοριογραφίας και της δημόσιας Ιστορίας, που επηρεάζεται δυσανάλογα από τη λαϊκιστική δημογραφική Ιστορία της Δεξιάς και της Αριστεράς. ■

Κάποιοι αντιμετωπίζουν τη ρωσική επίθεση με ιδεοληπτικό τρόπο, ξεπλέοντας έτσι τον δικτάτορα εισβολέα

ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΙΡΗ ΣΕΛΕΪ
ΣΤΟΝ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ ΣΕ
ΓΡΑΦΗ POPULAR HISTORY

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΚΑΠΟΙΟΣ το βιβλίο του Αριστείδη Χατζή, ένα έργο ζωής και σημείο αναφοράς στην ελληνική ιστοριογραφία, αναρωτιέται γιατί να μην είναι έτσι συναρπαστικά γραμμένα τα σχολικά βιβλία. «Δεν είμαι ειδικός, δεν γνωρίζω τις εμπειρικές έρευνες, τα σχετικά πορίσματα, τις διάφορες προσεγγίσεις. Από την άλλη, νομίζω ότι κάτι έχω να πω για το είδος του βιβλίου που απευθύνεται στο ευρύ κοινό που αγαπά την Ιστορία», απαντά όταν τον ρωτάμε σχετικά.

«Νομίζω ότι μου δίνουν το δικαίωμα ο μεγάλος αριθμός ιστορικών έργων που έχω διαβάσει και η καλή γνώση του πετυχημένου είδους της αγγλοσαξονικής popular history - ένα είδος που προσπάθησα να μεταφέρω στην Ελλάδα. Το είδος αυτό είναι φοβερά δύσκολο. Πρέπει η αφήγηση να είναι καθηλωτική και ταυτόχρονα να βασίζεται σε στέρεα επιστημονικά θεμέλια, να έχεις κάνει καλά την έρευνά σου, χωρίς εκπώσεις, να μην επιτρέψεις να παρεμφερήσει η μυθοπλασία, να μην γίνεις σχηματικός, μανικαϊστικός ή αφελής. Πολύ δύσκολο στοίχημα. Οι αναγνώστριες και οι αναγνώστες θα αποφασίσουν αν πέτυχα τον πρώτο σκοπό, η επιστημονική κοινότητα αν πέτυχα τον δεύτερο. Αν πετύχεις μόνο τον έναν, τότε δεν έχεις πετύχει να υπηρετήσεις αυτό το είδος. Έχεις γράψει ένα ιστορικό μυθιστόρημα ή μια μονογραφία που απευθύνεται σε ειδικούς. Αλλά ο δικός μου στόχος δεν ήταν αυτός. Το βιβλίο έχει πρωταγωνιστές που μας είναι γνωστοί (Μαυροκορδάτος, Κολλοκοτρώνης, Καποδίστριας, Υψηλάντηδες, Παπαφλέσσας), αλλά και πολλούς που δεν είναι ιδιαίτερα γνωστοί (π.χ. Κυριακούλης Μαυρομιχάλης). Ήθελα να δείξω ότι αυτή η Επανάσταση δεν έγινε από μια μικρή ομάδα ανθρώπων, αλλά ο κύκλος των πρωτεργατών ήταν πολύ διευρυμένος. Και να μην ξεχάσουμε τη Μαίρη αλλά και τον Πέρι Σέλεϊ. Δύσκολο μπορεί να υποτιμήσει κανείς τη συμβολή τους, ιδίως την επίδραση που ασκούν στον Μαυροκορδάτο και τον Μπαϊρον. Αλλά και στους φιλελεύθερους Βρετανούς γενικά». ■

Info

Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΧΑΤΖΗΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΡΕΥΝΩΝ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ. ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ «Ο ΕΝΔΟΞΟΤΕΡΟΣ ΑΓΩΝΑΣ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821» ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ».